

Baránek: Lidé chtějí seberozvojem odstranit chaos

absolventi | 16. června 2017 | Martina Fojtů | CC-BY

Foto: Lenka Kozluchová / CC-BY

Tomáš Baránek

Víte, co je to prokrastinace? Víte. A víte to dost možná hlavně díky knize Petra Ludwiga Konec prokrastinace. Zpopularizovat ji a i téma, kterým se zabývá, pomohl hodně její vydavatel, nakladatelství **Jan Melvil Publishing**, které spoluzaložil absolvent Fakulty informatiky MU Tomáš Baránek.

Počítače ho fascinovaly odmala, ale tahle náklonnost se projevila jinak než kariérou v programování. Baránek stál u zrodu Computer Pressu a před deseti lety založil nakladatelství, které dnes vydává respektované knihy v oblasti osobního rozvoje.

Kde se vzal ten boom s publikacemi, jak být produktivnější nebo šťastnější?

Myslím, že to přirozeně vyplývá z chaosu dnešní doby, z přehlcení informacemi a proměny způsobu, jakým pracujeme. Zatímco naši dědečkové měli jednu práci na celý život, my jich můžeme za život vystřídat několik, takže vzniká chaos. A tam, kde vzniká chaos, vzniká potřeba ho odstranit a dát věcem zase řád. Naši čtenáři jsou ti, kteří mají tuto potřebu větší a kteří současně věří, že existují nástroje, s nimiž mohou svůj problém řešit. Trend seberozvojových publikací už je tady ale dlouho – první, která masově uspěla, je Carnegieho Jak získávat přátele a působit na lidi. Na obrátkách to nebralo ve druhé polovině 20. století a spojily se asi všechny možné síly - větší individualismus, tlak na osobní výkon a touha řídit si život víc po svém.

Už jsme na vrcholu zájmu?

Nemůžete ode mě čekat, že řeknu, že jsme na vrcholu, ani to tak není. Jde spíš o to, že se trh i čtenáři vyvíjí. Na jedné straně vstupuje do produktivního věku velké množství mladších čtenářů, kteří teprve práci na sobě objevují. Pro ty je novinkou celá řada knih, které už vyšly, takže ani jejich prodeje ještě nedosáhly vrcholu. U těch, kteří se této literatuře věnují dlouhodobě, chápu, že můžou mít pocit přesycení, ale s tím se potýkáme i my. Řešíme to tak, že ačkoliv máme za sebou deset let, pořád se snažíme vybírat knížky, které nám něco dávají. Výsledek by měl být pořád kompatibilní s mladou generací i s tou již osobnostně rozvinutou, protože práce na sobě je podle mě nekončící proces.

Jak to máte osobně. Nikdy jste si neřekl, že je to pořád dokola?

Tomu pocitu se bráním objevováním nových témat. Zaměřujeme se na to, co by mohlo být brzy trendem, jdeme do témat, která jsme předtím nedělali, nebo naopak jdeme ještě víc do hloubky u toho, čeho už jsme se dotkli. Zabýváme se ještě víc evidence-based přístupy, hodně nám záleží na tom, jestli jsou informace uvnitř knih dobře ozdrojované. Tenhle étos jsme ctili vždycky, ale zpočátku jsme na sebe nebyli tolik přísní. Teď už se vyhýbáme i knihám, kde by hrozilo třeba jen lehké šarlatánství. A to přitom dnešní šarlatánství už ni takové, jaké bývalo. Dnešní se skrývá pod rouškou vědy a vědecké terminologie, takže vybírání je o to těžší.

Nemáte pocit, že u některých lidí ale vůbec nemá smysl, aby něco takového četli? Protože někteří jen hromadí a čtou knížky, přičemž ale informace z nich nejsou schopní využít.

Vydali jsme publikaci s názvem Nastavení mysli, ve které autorka popisuje dvě základní nastavení lidí. Zjistila, že lidé se dají rozdělit na ty, kteří svoje schopnosti vnímají jako dané, a potom ty, kteří je berou jako něco, co se dá měnit a rozvíjet. Vyšlo jí, že ti první, přestože dokážou dosáhnout velkých úspěchů, mají sklon se v nějakém bodě zaseknout. Počítají s tím, že dál to nepůjde a tím pádem pak úmyslně nepřijímají výzvy, protože by se zbořilo přesvědčení, na kterém stojí.

Zatímco ti druzí berou věci tak, že i neúspěch je škola, která mě něco naučí, a můžu se pořád zlepšovat, i když to nemůže být donekonečna. Když vnímáte svoje schopnosti jako něco, co se může pořád rozvíjet, predisponuje vás to k trvalé spokojenosti a úspěchu, protože vás nikdy nemůže nic porazit, porážka je vždycky svým způsobem inspirace. Ono to zní hrozně příručkově, ale já se to snažím vysvětlovat i svým dětem.

A co tedy s těmi lidmi, kteří nejsou schopní si z knih, které čtou, nic vzít?

Myslím, že právě na tom, jaké nastavení máte, záleží, jak na sobě do budoucna dokážete pracovat. Japonci mají slůvko tsundoku. Označuje stav, kdy má někdo velkou knihovnu, ale nečte. Je to jako když si koupíte předplatné do fitka, ale pak se nic neděje. Psychologové tento fenomén zkoumají a dospěli k tomu, že při každém takovém udělaném půlkrůčku se stane takový zvláštní jev, že máme pocit, že už na sobě pracujeme, i když je to nesmysl. Lidem to ale stačí. Pro mě osobně jsou ovšem takoví lidé pořád nadějnější než ti, kdo to neudělají vůbec. Věřím totiž, že vzděláváním dokážou zlepšit svůj život.

Mluvíte jako psycholog, přitom jste informatik. Kde se to zvirtlo?

Můj táta je strojař a máma výtvarnice, tam se to někde zrodilo. Už jako malý jsem si doma dělal časopis a počítače mě bavily jako tehdy každého malého kluka. Když jsem měl těsně před revolucí možnost dostat se k prvnímu pořádnému počítači, úplně mě to ohromilo. Vždycky byla nějaká technika, kterou jsem obdivoval, a i učení pro mě bylo do značné míry o technice. Tahle dichotomie provázela celý můj život. Taky jsem hrozně rád psal, básničky i prózu. Na informatice ve druháku se mi ozvala jedna známá, jestli bych nechtěl psát články o počítačích, čímž se přesně trefila.

V Jan Melvil Publishing jste jako jedni z prvních začali nabízet e-knihy. Jak to bylo s jejich začátky?

Že bychom byli nějakí vizionáři, to tedy ne (směje se). S e-knihami pro nové publikace jsme začali v roce 2011. Ostatní nakladatelé se toho báli, většina vydávala elektronicky jenom starší tituly, na kterých není co ztratit. Brali to tak, že kdyby se začala pirátsky šířit taková kniha, neztratí tolik jako u nové. Jenže taková kniha se logicky moc neprodává. My jsme bylo odvázní v tom, že jsme e-knihy začali publikovat zároveň s novými papírovými.

Teď se stejným způsobem vrháme i do audioknih. Řekli jsme si, že využijeme toho, že jsme malí a umíme se rozhybat. Zpočátku se spoustou různých chyb, ale do roka jsme měli z e-knih malý, ale stabilní příjem a to se nám začalo líbit. Problém s běžnou knižní distribucí totiž je, že všechno je pomalé a kolísá cash flow.

U elektronických knih je to jednodušší. Pořád si ale myslíme, že e-knihy jsou stále v plenkách a dnes mají velmi nepovedenou podobu – je to jen překlopení papírové knihy do jiného formátu. My máme z e-knih asi 15 procent tržeb, jinde je to většinou mezi třemi až pěti procenty. Je to tím, že se snažíme nevnímat e-knihu jako soubor ale jako službu, snažíme se na ní pořád pracovat. V tuto chvíli pracujeme na systému, abychom si je mohli vydávat sami. Jinak se ale trh příliš nerozvíjí.

No, právě. Co brání tomu, aby to bylo lepší? A kdy se to stane?

Myslím, že e-kniha 2.0 nebo 3.0 je něco, co bude vypadat jako Facebook. Představte si to tak, že máte čtenářský klub, do kterého si chodíte povídat o knížkách, tady to bude podobně, jen online. Kdy se něco takového dá čekat, ale nemám tušení. Použitelné technologie už existují, musí se ovšem vyřešit otázka sdílení textů a právní záležitosti.